

Sekretarz Stanu
Arkadiusz Myrcha

BK-VII.0520.374.2024
Warszawa, 04 grudnia 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 5451 Posłów na Sejm RP Henryka Szopińskiego, Magdaleny Małgorzaty Kołodziejczak, Patryka Gabriela, Rafała Siemaszko oraz Bartosza Zawiei w sprawie wprowadzenia przepisów ustawowych dotyczących liczenia terminu zasiedzenia służebności przesyłu, przedstawiam następujące informacje.

Ministerstwo Sprawiedliwości nie pracuje obecnie nad zmianą Kodeksu cywilnego w zakresie uregulowania początku biegu terminu zasiedzenia służebności przesyłu, zgodnie z propozycją zawartą w interpelacji.

Przepisy regulujące instytucję służebności przesyłu zostały wprowadzone do polskiego systemu prawnego 3 sierpnia 2008 r. na podstawie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw¹. Przedmiotowa regulacja nie wprowadziła przepisów przejściowych ani dostosowujących.

Zgodnie z art. 305¹ Kodeksu cywilnego nieruchomości można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych (art. 305⁴ k.c.). Służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio (art. 292 k.c.) Stosownie do treści art 172 § 1-2 Kodeksu cywilnego posiadacz nieruchomości niebędący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie). Po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze.

¹ (Dz. U. Nr 116, poz. 731)

W stanie prawnym obowiązującym w dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej orzecznictwo sądowe przyjmowało najpierw dopuszczalność ustanowienia w drodze umownej służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, a później – możliwość jej nabycia przez zasiedzenie. Stanowisko o istnieniu tzw. służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu dała początek uchwała Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2003 r., III CZP 79/02, a pogląd ten został utrwalony w orzecznictwie (m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 7 października 2008 r. III CZP 89/08, uchwała (7) Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 2014 r. III CZP 87/13). Konsekwencją tego stanowiska jest możliwość nabycia służebności gruntowej, której treść odpowiada służebności przesyłu w drodze zasiedzenia jeszcze przed 3 sierpnia 2008 r. oraz możliwość zaliczenia do okresu niezbędnego do zasiedzenia służebności przesyłu okresu posiadania służebności sprzed wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731). W orzecznictwie przyjmuje się, że początek biegu terminu zasiedzenia służebności należy łączyć z datą rozpoczęcia prac polegających na budowie urządzenia na cudzej nieruchomości.

W uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 22 maja 2013 r. III CZP 18/13 szczegółowo odniesiono się także do zagadnień o charakterze intertemporalnym: *„Możliwość pełnego uwzględnienia okresu, w którym na nieruchomości istniał stan odpowiadający wykonywaniu służebności przesyłu, jest rozwiązaniem najlepiej odpowiadającym relacji pomiędzy tą służebnością, a służebnością gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Przemawia za tym konstrukcja służebności przesyłu oraz cel jej wprowadzenia w art. 305¹ -305⁴ KC. Powtarza ona kluczowe elementy omówionej wyżej koncepcji judykatury, przenosząc je w ramy osobnej, szczegółowej regulacji prawnej. Nie ulega także wątpliwości, że jej wprowadzenie miało na celu przede wszystkim potwierdzenie i uporządkowanie wcześniejszego orzecznictwa, nie zaś wprowadzanie całkowicie nowego rodzaju prawa rzeczowego. W konsekwencji, konstrukcja funkcjonująca do tej pory jedynie w oparciu o orzecznictwo została bez istotnych zmian powtórzona w art. 305¹ - 305⁴ KC. Z perspektywy konstytucyjnego podziału kompetencji władzy ustawodawczej i sądowniczej przepisy te potwierdziły więc jedynie treść normatywną, która już wcześniej wynikała z przepisów o służebnościach gruntowych (co potwierdziła trwała linia orzecznicza). W konsekwencji, zamiarem ustawodawcy było bez wątpienia objęcie nową regulacją możliwie szerokiej grupy sytuacji faktycznych. W przeciwnym razie uporządkowanie i usankcjonowanie wcześniejszej praktyki orzeczniczej przyniosłoby znacznie bardziej ograniczony skutek. Z tego powodu możliwość pełnego uwzględnienia stanu faktycznego istniejącego na nieruchomości przed dniem 3 sierpnia 2008 r. nie stoi w tym wypadku w sprzeczności z celami regulacji służebności przesyłu ani z gwarancyjnym charakterem norm prawa intertemporalnego (...)”*.

Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawach Piekarska v. Polska (decyzja Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 17 maja 2016 r., skarga nr 8585/13) oraz Gil v. Polska (decyzja Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 7 marca 2017

r., skarga nr 33601/11) pośrednio odniósł się do tego problemu i zaaprobował praktykę zasiedzenia służebności, której treść odpowiada służebności przesyłu.

W przypadku rozważania ewentualnej interwencji legislacyjnej odnoszącej się do przedmiotowego zagadnienia, należy mieć na względzie ugruntowane od lat orzecznictwo sądowe oraz wydane w tym czasie rozstrzygnięcia. Od uchwalenia przepisów wprowadzających służebność przesyłu upłynęło ponad 16 lat, w ciągu których doszło do ustalenia i utrwalenia sytuacji prawnej zarówno właścicieli nieruchomości, jak i przedsiębiorstw przesyłowych. Wiele spraw zostało już zakończonych i rozstrzygniętych przez sądy, co doprowadziło do powstania stanów faktycznych, które uznaje się za definitywnie uregulowane. Wprowadzenie początku biegu zasiedzenia służebności przesyłu od dnia 3 sierpnia 2008 r., jak proponowano w treści interpelacji, miałyby poważne skutki zarówno dla wymiaru sprawiedliwości, jak i gospodarki.

Taka zmiana prawa mogłaby doprowadzić do gwałtownego wzrostu liczby spraw sądowych związanych z roszczeniami właścicieli nieruchomości wobec przedsiębiorstw przesyłowych. Sądy, już obecnie obciążone, musiałyby zmierzyć się z ogromnym napływem nowych spraw, co znacząco wpłynęłoby na wydłużenie postępowań i przeciążenie całego systemu sądowego. Z punktu widzenia przedsiębiorstw przesyłowych, taka zmiana oznaczałaby konieczność wypłacenia wysokich odszkodowań lub poniesienia kosztów związanych z nowymi roszczeniami. W praktyce, ze względu na charakter działalności tych przedsiębiorstw, koszty te prawdopodobnie zostałyby przeniesione na odbiorców usług przesyłowych, czyli na obywateli. Mogłoby to przełożyć się na wzrost cen energii elektrycznej, gazu, czy innych mediów, co szczególnie obciążałoby gospodarstwa domowe i sektor przemysłowy. Nie bez znaczenia jest również fakt, że taka zmiana w prawie wprowadziłaby element niepewności prawnej, podważając zaufanie do stabilności regulacji dotyczących służebności przesyłu. Mogłoby to utrudnić planowanie inwestycji w infrastrukturę przesyłową, która jest kluczowa dla rozwoju gospodarczego i bezpieczeństwa energetycznego kraju. Wszystkie te skutki sprawiają, że postulowana zmiana, mimo iż mogłaby odpowiadać interesom właścicieli nieruchomości, niesie ze sobą ryzyko poważnych konsekwencji dla systemu prawnego, gospodarki oraz obywateli.

Mając na uwadze powyższe, obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości nie są prowadzone prace, mające na celu zainicjowanie wprowadzenia do Kodeksu cywilnego uregulowania w zaproponowanym kształcie, zgodnie z którym bieg zasiedzenia służebności przesyłu rozpoczynałby się od dnia 3 sierpnia 2008 r., to jest od dnia wprowadzenia służebności przesyłu do Kodeksu cywilnego.

Z wyrazami szacunku
Arkadiusz Myrcha

Sekretarz Stanu
/podpisano elektronicznie/